

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Štev. 219.

V Ljubljani v sredo, 19. novembra 1884.

Tečaj I.

Kartum in Gladstonov kabinet.

Potovalcem po drugih kontinentih in etnografom je znana prikazen, da posamezen človek, pripadajoč kavkaškemu belemu plemenu in evropskemu kulturnemu svetu, tudi gledé fizičnega vspeha daleč nadkriljuje svoje raznobarvne vrstnike. Ona notranja vez, katera združuje telesni učinek z duševno silo, se nikjer drugod ne razodeva v toliki meri. Recimo, da nas ameriški prvoseleci, Indijani, daleč pressegajo, kar se tiče razvitih čutil; da nas marsikateri orjaški zamorec prekosi s surovo silo, da ne moremo tekmovali s sudanskim Arabcem gledé opične gibčnosti udov: nič ne dá, postavi krdelce pogumnih Evropejcev ali spekulativnih Severoamerikancev, preskrbljenih s pripomočki naše kulture, sredi razsajajočih druhal — naposled bode vendar le duh zmagal, in divja večina se bode konečno ponižno klanjala zmagonosni manjšini!

Notorično presilje naše moralne in telesne moči je podloga, na kojoj se naslanja neomejeno gospodarstvo evropskih osvoboditeljev v oddaljenih svetovih. Navajeni smo tega presilja; ali baš letos moramo občudovati junaštvo pojedinega Evropejca, kateri s svojimi čudovitimi deli presega vse, kar nam zgodopisci in pesniki javljajo o hrabrih činih nekdanje španske conquiste. Kedo ne vé, da imamo v mislih jeklenega Škota Gordona, kateri se vedno še drži v Kartumu! 500 geografskih milj oddaljen od svoje domovine, zapuščen od vsega sveta, obkoljen od fanatičnih divjih druhal, brani on sam z izredno stanovitostjo veliko središče med belim in modrim Nilom, in videti je, da bode obvaroval Kartum tako dolgo Mahdijevih napadov, dokler general Wolseley s svojo armado ne reši obkoljenega rojaka. Malo jednekega v svetovni zgodovini, kar bi se dalo primerjati Gordonovemu junaštvu!

Ni čuda tedaj, da se ves izobraženi svet živo zanima za usodo tega pojedinca doli v afrikanem Sudanu. Kolikokrat smo že prejel na prvi pogled prav zanesljivo vést, da

se je arabski lažiprorok polastil nilskega branišča ter da je Gordon izdihnil pod njegovim mečem. Komu se je to neverjetno zdelo in kedo nam more zameriti, da smo i mi naposled verovali brzojavnim poročilom egiptovskega podkralja do angleške kraljice, ter celó, po vzgledu vseh evropskih novin, ginljiv nekrolog napisali ubitemu junaku. Ali začetkom tega meseca dobil je general Wolseley Gordonovo pismo, v katerem mu poroča, da je vedno še čvrst in zdrav, da Kartum še ni osvojen od sovražnika, ter ga bode branil, dokler ga angleška vojska ne reši oblegujočega protivnika. Ta vést vzbudila je splošno radost na Angleškem, kjer je Gordon po pravici postal pravi narodni heros. In, glej čuda, tako je zamotana vnanja politika z labirintom notranjih homatij — da se je vpliv te novice takoj obelodanil pri onem ustavnem vprašanju, katero se sedaj rešuje na Angleškem in od katerega je odvisen obstanek Gladstonovega kabineta, pri volilni reformi namreč.

V toliko so se namreč konservativni protivniki nameravane volilne reforme uže udali pritisku javnega mnenja, da se naravnost ne ustavljajo več izredni pomnožitvi angleških volilcev. Ali zjedini so to vprašanje z nekim drugim, rekli bi postranskim, katero pa vendar dokaj preglavice dela iznajdljivemu Gladstonu. V spodnji zbornici je sicer podlegla toristična stranka, za to pa ima večino v gosposki zbornici, in ta večina je tem glasneje zahtevala, da se ima nova razdelitev volilnih okrajev vršiti preje, nego da volilna reforma pravokrepna postane. Po britanskem otoku nastalo je burno gibanje, katero je svojo ostrino obrnilo proti instituciji gosposke zbornice sploh. Videti je bilo, da so se lordi zbalj popularne agitacije in uže so začeli obravnavati z ministerskim predsednikom in z voditelji Gladstonove večine v parlamentu. Toda, kakor hitro so zadnja poročila došla o Gordonovi smrti in Kartumovem padu, vznemirjaje ves narod, kateri je moral pogin svojega junaka pripisovati Gladstonovi indolentnosti

— takoj so se razbile uže pričete obravnave. Očividno so angleški konservativci hoteli porabiti nezgodo sudanske politike, da bi strmo-glavili Gladstonovo ministerstvo. Ali čez noč je druga sapa potegnila. Kartum se drži in Gordon ga brani — in tedaj se je, kakor je videti, udala tudi opozicija v gosposki zbornici premetenemu državniku, kateremu se odpuščajo vse zmote in napake v vnanji politiki, ker v notranjih vprašanjih ugaja narodnemu instinktu. Če ocenjamo položaj v Londonu po najnovejših poročilih, potem je kompromis baš zaradi novice o Gordonu gotov med vlado in opozicijo, in o Gordonu se bode smelo trditi, da je na nilskem obrežji ukrotil Mahdija, ob jednem pa premagal domače nasprotje.

Toda, kaj se bode zgodilo, ako se Wolseleyu v istini posreči, prodreti do Kartuma ter osvoboditi hrabrega Gordona in njegovo krdelo? Ali bode Gladstone vedno še vztrajal pri svojih prvotnih nazorih, angleško vojsko pozvati nazaj iz osvojenih sudanskih pokrajin ter razprostrane dežele, pričeniši od nilskega katarakta pri Wadi Halfi do velikih jezer na ravniku, prepuščal notranji anarhiji? Nam vsaj se vidi, da so vse slične kombinacije za sedaj po vsem prezgodne. Gladstonu se navzlic marsikaterim nerodnostim, katere se mu po vsej pravici očitajo v vnanji politiki, vendar ne more predbacivati tolika državniška nespretnost, da bi sam na svojo roko kaj ukrenil, ne da bi poizvedal mnenje najkompetentnejšega presojevalca, Gordona samega. Mož, ki je neveljnjo slavo pridobil svojemu imenu, naj vztraja Kartum ali ne, junak, ki je sam zmagal divjaške tolpe, bode tudi najprimernejši svet mogel dati angleški vladi. Uže danes trdimo, da ne bode *Foreign office*, ako se Kartum otmé sovražnega navala, ničesar ukrenil brez merodajnega svetovalca Gordona.

Listek.

Želodec.

(Berilo v ljubljanskem literarno-zabavnem klubu.)
Čital prof. gospod Ivan Vrbovec.)

(Dalje.)

Za avstralskimi sladčicami oglejmo si afrikaneske. Pri Bari (zamorcih) je neka 5 centimetrov dolga gosonica želó v čišlih. Sicer je želó kosmata, a na ognji opalijo jo do gola.* Dr. Emir Beyevi zamorski spremljevalci in nosači nosili so na rokah vedno iz bičja pletene mišje pasti seboj. Zvečer v kako vas dospévši so komaj čakali, da so mogli pometati svoja bremena z ramen ter kaj pridno nastavljali pasti za miši, ki so njihovem okusu med vsemi živalimi najbolj ugajale.** V južni Afriki povžije se sila veliko kobilic, ki so za ondotne kraje sicer grozna šiba božja. Gorjé kraju, kjer se spusté na tla; rastlini ne pri-

zanesó nobeni, celó sukno in platno obžró, koljejo in davijo se same med seboj, zlasti če katera onemore ali se pohabi. Afrikanec diše te kobilice jako dobro, Evropejci se vé da ne morejo si nič slastnega na njih zaslediti; nekaterim se zdé sicer tacega okusa ko raki, a drugim diše po polnem vegetabilčno. Zamorci jih jedó ali oprazene takoj, ali jih pa posušé v vročem pepelu ter si jih prihranijo za poznejšo potrebo.* Iz majhnih mušic delajo si Kafri po kake tri centimetre visoko pogačo krožnikove velikosti. Te mušice, kungo zvane, vozijo se v velikih oblacih nad zemljo. Ko se je Livingstone peljal po jezeru Njasa skozi tak mušičji oblak, vsipalo se je z njega v čolne, kakor pri nas po zimi sneg. Čolnj so se z njimi napolnili skoro do vrha in zamorci spekli so iz njih prej omenjene pogače, ki so bile sicer znotraj črne, toda dišale nekako tako kakor kavijar ali osoljene kobilice — torej ne slabo.**

* Oberländer, Entdeckungsreisen im Süden und Innern des afrikanischen Continentes in den Jahren 1840 — 1873, p. 13.

** Oberländer ibid p. 116.

O Bongo-zamorcih pripoveduje Schweinfurth, da planejo na uže smrdljive ostanke mesa, ki jih levi po gozdih popuščajo, kakor volkovi ter pravijo, da dela tako meso človeka krepkejšega in da je tudi bolj prebavljivo, ko navadno, frišno (sveže) meso, toda — *de gustibus non disputandum*, zlasti z Bongo ne, ki se jim najbolj ostudne stvari ne gabijo. Kadar koli je dal Schweinfurth kako govodo zaklati, stegli so se njegovi nosači skoro za pol prebavljeno klajo v želodcu, in črve, ki so se držali notranjih želodčevih sten, pobirali so, kakor otroci ocvirke z žganjcev. Kralj Uando hotel se je Schweinfurthu zlasti prikupiti ter dal postaviti pred njegov šotor nekoliko velikih loncev iz kraljeve kuhinje, napolnjenih s kraljevo jedjo. Ko si je Schweinfurth to delikateso natančneje ogledal, zapazil je v debeli umazani polivki nekake niti in štrene pomešane z obrezki od usnja in vozlatu jarmenje.* — Ob zlatem obrežji v Gvineji teknejo zamorcem na pol gnjile ribe,

* Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, III. Band, p. 15.

* Petermann l. c. XXIX p. 421.

** Petermann, l. c. p. 423.

Uredništvo
in upravnishivo:

Kolodvorske
ulice šte. 16.

Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.

Rokopisi se ne
vračajo.

Inserati:

Šeststopenjska petit-
vrsta 4 kr., pri
vekratnem po-
navljanju daje se
popust.

Velja

za Ljubljano
v upravnishivo:
za celo leto 6 gl.,
za pol leta 3 gl.,
za četr leta 1 gl.
50 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.

Po pošti velja
za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gl.,
za četr leta 2 gl.
60 kr. in za jeden
mesec 86 kr.

O kongiški konferenci.

Dne 15. t. m. stopili so državniki raznih velesil v Berlinu skupaj, da uredé razmere na zapadnem afriškem bregovju. „Polit. Corr.“ ima od svojega dopisnika zanimivo poročilo o pomenu in o cilju te kongiške konference, poročilo, ki ga v glavnih potezah tu podajemo svojim čitateljem.

Odličen državnik in ud konference, s katerim je govoril dopisnik, poudarjal je, da ima zborovanje velik civilizatoričen pomen in naglašal zasluge nemškega kancelarja, ki je sprožil misel o konferenci, katera bode pač tolike važnosti za razvoj mednarodnega prava, kakor kongresi na Dunaji in v Parizu l. 1815 in l. 1856. Posebno z ozirom na znanstven in civilizatoričen pomen konference je francoska takoj pritrdila prizivu kneza Bismarcka. Kar se tiče naloge berlinskega zborovanja, ima občinstvo in deloma tudi diplomacija po polnem napačne nazore, češ, da je konferenca poklicana, soditi o lastninskih pravicah raznih evropskih sil gledé afriškega ozemlja in urediti posestva držav, ki so zasedle one kraje. S tem se konferenca ne bode pečala, kajti ko bi pričela s tacimi vprašanji, potem bi ne bilo konca ne kraja.

Zborovanje diplomatov ima trojen namen: Izjaviti princip svobodne kupčije, proste vožnje po Kongu in Nigru in konečno sprejeti pogoje v mednarodno pravo, ki določujejo, kedaj je zasedanje tuje zemlje efektivno in tedaj veljavno. Pro futuro bode konferenca zahtevala, da se njeni sklepi brez izjeme pripoznajo za veljavne in da se mednarodna pravila, katera bode ustvarila, spoštujejo in spolnujejo; kedor bi se temu protivil, temu se ne bode pripoznavala mednarodna veljava. Državnik je dopisniku posebno poudarjal, da se ima za reko Niger izreči jednako pravilo, kakor za Kongo, namreč prosta kupčija in prosta vožnja po vsej tej reki, ki ima svoje vire v francoskem ozemlju, svoje ustje pa na angleškem svetu. — Kar se tiče določeb o praktični izpeljavi, je to ravno jedna izmed nalog berlinske konference.

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Skupne delegacije zaključile so danes svoje zasedanje. Ogerska delegacija obdržava danes zadnjo sejo, a avstrijska završila je uže včeraj svojo sesijo. V včerajšnji zaključni seji avstrijske delegacije odobril se je v tretjem čitanji skupni proračun; redni troški iznašajo 109 075 161 gld., izredni 7 002 439 gld., torej ukupno 116 077 600 gld.; dohodki iznašajo 18 434 740 gld. Avstrija mora doprinesiti k skupnim potrebščinam za leto 1885 70 procentov, to je 66 983 001 gld., a Ogerska 30 procentov, to je 28 707 000 gld. Potem se je grof Kalnoky zahvalil delegaciji za

ki so uže 2 do 3 mesece v zemlji ležale, in meso je takrat najboljše, kadar za nas uže vžitno ni.* A čudno! Ravno ti narodi pa ravno tacih stvari ne uživajo, s kterimi se mi Evropejci svojim želodcem najbolj prikupljujemo. Kafri se vam prešiča niti ne dotaknejo, tudi za jajca, piščeta, zajce in slone ne marajo, za poslednje za to ne, ker so tako prebrisani in tako ljudem podobni.**

Med azijatskimi narodi so Kitajci najbolj poznani gourmandi, ki uživajo mimo vseh doslej navedenih stvari s posebno slastjo še mrčes, ki ga nalové na lastnem životu, podgane itd.; najbolj v čisljih pa so pri njih lastovična gnejzda in tripang. Kitajska kuharska umetnost meri se lahko z angleško in francosko. Na mizo postavljenih jedi ni več poznati, takó so se v kuhinji spremenile, kar gotovo ni odveč, če pomislimo, kak je kitajsk jedilni list. Za dišave ne marajo, priljubljena pa sta jim olje in mast. Z podganami so zlasti ob morji ležeče kitajske dežele bogato oblago-

njeno stvarno in blagotvorno delovanje. S trikratnim navdušenim živio-klicem na Nj. veličanstvo cesarja zaključil je potem predsednik Smolka sejo in ob enem sesijo delegacije.

Ko je trgovinsko ministerstvo izdalo nov pravilnik za volitve v trgovinske in obrtnijske zbornice zagnali so opozicijski listi krik, da se o tem pravilnikom ruši svoboda volitev. Drugače sodijo o tem pravilniku kompetentne trgovinske zbornice same. Tako je nedavno v svojem poročilu izjavila trgovinska zbornica dunajska: „V novem volilnem redu zadovoljava se vsem opravičenim željam. Tudi malemu obrtniku podelilo se je dragoceno pravo, da more sodelovati v zbornicah. Sodelovanje novih močij more biti zbornicam le na korist.“

Mladočeski poslanec dr. Edvard Gregor govoril je včeraj pred svojimi volilci v Slanem. V svojem govoru naglašal je potrebo tako zvane srednje stranke v državnem zboru. Takova stranka da bi mogla državi mnogo koristiti, ker bi vzdrževala ravnotežje med obema velikima strankama; zadrževala bi, da se državno krmilo ne potegne preveč na levo v centralizem, a tudi ne preveč na desno v gol federalizem, ampak bi je vodila v tiru zdrave avtonomije. Vsakako pa bi takova stranka morala biti sestavljena iz mož, pravičnih vsem narodnostim, katerim ravnopravnost ni gola fraza, ampak sveta stvar.

Ogerska vlada peča se sedaj resno s projektom reguliranja Donave. Reguliranje ima se izvesti v teku 10 let s stroški od 15 do 16 milijonov. Za urejenje Donave pri Železnih vratih potrebovalo bi se posebej okolo 10 milijonov.

Tuje dežele.

Nemški državni zbor otvoril bode jutri svojo sesijo. Gledé volitve predsednika je verjetno, da bodo v predsedništvu zastopane frakcije konservativcev, središča ter svobodomišljenikov.

Z Cetinja poroča se „Pol. Corr.“, da je preseljenje ubežnikov iz Ercegovine v okraj dulcinski uže skoro dovršeno. Do sedaj preseljenih je okolo 400 ubežnikov, med njimi znani ustaški vodja Stojan Kovačević in serdar Tungus. Tudi v Podgorici nastanjenih je nekoliko ubežnikov, med ostalimi vojvoda Petko Vukalović.

Berlinska Kongo-konferenca obdržava bode jutri drugo sejo. Ker imajo konferenci prideleni veščaki mnogo posla z izdelovanjem predlogov, obdržavale se bodo seje s početka le bolj redko.

Francoska komora razpravlja sedaj proračun za leto 1885. Prvi govornik v generalni debati bil je poslanec Amagat, ki je ostro grajal finančno gospodarstvo vlade rekoč, da bode deficit v prihodnjem letu iznašal gotovo 250 milijonov. Debata se nadaljuje.

darjene. Revnejši ljud povprašuje po njih takó pogosto, da ima hongkongski časopis stalno rubriko za korespondence iz Makao, v kteri se zabilježujejo cene in ladije, ki so pripeljale podgane tjekaj. Pozemske diše kitajskim gourmandom bolj ko povodne ter se vsled tega tudi dražje plačujejo.* Vsak dan vidijo se po kitajskih mestih prodajavci podgan, ki jih imajo na dolzem drogu nabrane v vsaki velikosti, primerjamo jih lahko našim pekom z prestami na palici.

Lastovična gnejzda nahajajo se na strmih, skoro nedosegljivih skalah; le s smrtno nevarnostjo je mogoče dospeti do njih. Plodovitost teh tičev je tolika, da se jim smejo gnejzda po štirikrat na leto pobrati, ne da bi se zavoljo tega njihovo število kaj znižalo, da si tudi gre pri tem milijone jajec in mladičev leto za letom pod zlo. V Bandongu pobere se iz šest ondotnih jam in skal po 14 000, v Karangbolongu pa po 500 000 gnejzdov. Sto vaga jih poldrugi funt, jeden pikul, to je 125 funtov pa stane 4- do 5000 holandskih goldi-

V angleškem parlamentu staval je včeraj Gladstone opoziciji gledé volilne reforme nekakov kompromis. Vsled tega je verjetno, da se bode kriza zaradi volilne reforme med zbornico poslancev in gorenjo zbornico rešila popoljno.

Dopisi.

Iz Krškega 17. novembra. (Izv. dop.) [Kmetijska družba. — Posojilnica.] Malo mož se nahaja, ki ne storé le, „kar veleva jim stan“, temveč neutrujeno brez sebičnosti: posvečujejo svoje moči občemu blagru ne le bojevaje za narodove pravice nego tudi z iskrenim delom na znanstvenem, šolskem in narodno-gospodarstvenem polju. Gospod ravnatelj J. Lapajne odlikuje se prav uzorno s tako neumornostjo. Saj ga štejem med najzaslužnejše člane domačega učiteljstva.

Komaj je bil lansko zimo svest podpore g. M. Vošnjaka, počel je z vso iskrenostjo delovati na ustanovo posojilnice. S pravo vztrajnostjo spodbujal in pridobival je marsikoga zasebno, ter osnoval je shod v oni namen dne 3. t. m. v Krškem in včeraj 16. v bližnjem Leskovci, kjer je ob enem nameraval probuditi našo kmetijsko podružnico.

Pri poslednjem zboru se je bilo zbralo nad 100 župljanov; preč. g. dekan J. Poljak, g. kaplan Grivec, leskovska gg. učitelja in g. J. Pfeifer so ga počastili s svojo navzočnostjo. Preč. g. dekan nagovoril je pričujoče s toplimi besedami in ginljivo dobrohotnostjo, katera, vedno združena z mladeniško razumnostjo, tako častno odlikuje sivolasega starčka. Gospod J. Lapajne razložil je potem namen, blagodejni vpliv in upravo posojilnega društva, in s pozornostjo so navzoči slušali njegove besede. Ni manjkalo razgovora, ko je končal zgovorni domoljub, in vzelo se je na znanje, da sprejemajo priglasce za vstop k bodočemu društvu preč. g. dekan leskovski, preč. g. vikar v Krškem, in g. Lapajne.

Nadalje je g. Lapajne nasloneč na letošnjo kmetijsko razstavo spodbudno govoril o kmetijski družbi ter razjasnil nje veljavnost. Gosp. S. se oglasi, da bi v probujo podružnice še enkrat poudarjal nje pomen, naglašujoč, koliko bi si kmetovalci za sebe same koristnega storili, ako se v podružnico zjedinijo. Poguma je treba, zaupanja v sebe in bližnjega, in kedor „pomaga si sam, pomore mu Bog.“

Ni trebalo posebne pozornosti, in zapazilo se je, da včerajšnji razgovor ni brez velike pomembe ostal. Probudili so se živahni razgovori, ki bodo glasno odmevali še v bližnjih dnéh. Trdno upamo, da bo blagi namen snovatelja posojilne tudi dosegel udejanstvenje, da si so tudi tu ne le one zapreke premagati, ki se iz značaja navadnega posestnika našega protivljajo vpeljavi novosti, zlasti ker je treba poprijeti z denarjem, in misel, da si ljudje, ki potrebujejo pomoči, morejo sami brez tujih

narjev.* Kuhana gnejzda so nekako na pol tekočemu žolcu podobna ter so za evropska grla brez vsacega okusa.

Druga kitajska sladčica je tripang, 11 do 15“ dolga grda morska glista, na hrbtu plava, spodaj bela. Tisoče ljudi živi z njenim lovom. Lové jo v tihem morji blizo Avstralije in na avstralskih otocih. Kadar so jih dosti nalovili, kuhajo jih v velicnih železnih kotlih kacic 5 do 10 minut; ko so se dobro pregrele, jih razrežejo in vztrebijo. Kuhane morajo biti plavkaste barve in se v roki čutiti kakor kavčuk. To kuhanje pak ni lahka stvar; treba je za to spretnosti, natančnosti in večletne skrbne vaje, kakor našim pivarjem, da se jim pivo dobro obnese. Za tem se tripang posuši, in sicer najrajše na solncu, ker se lože in draže proda, ko na ognju posušeni; toda, ker je treba za sušenje na solncu najmanj 20 dni, na ognju pa le 4 dni, za to ga suše velike ladje le na poslednji način.**

* Reise der Fregatte «Novara», II.

** Reise der Fregatte «Novara», II., p. 448.

* Waitz, II. 85.

** Waitz, I. c. II. 377.

* Hildebrandt, I. c. II., p. 32.

sredstev odpreti krepni vir, v resnici zahteva dobrega premišljevanja, da se *a priori* spozna njena rabljivost. Snovatelj je pač opozoril na jasno govoreče slučaje na Slovenskem, posebno na Štajerskem, kjer posojilnice z bornimi sredstvi započete uže prav dobrodejno delujejo, in zatorej mu pristrčno želimo, da se njegove namere v zadevi podružnice kmetijske in posojilnice prav kmalu dejanjsko obistinijo, in da bi vrsti svojih zaslug za prospeh naroda čim preje zopet dodejal dva jasna bisera!

Razne vesti.

— (Grofica Chambord) prišla je zopet v Gorico, kjer namerava preživeti zimo. Grofica si posebno rada voli Gorico v bivališče, ker je tu pokopan na Kostanjevici njen soprog.

— (Pogorel je grad) grofovske obitelji Chorinskyjeve v Veselji v Moravski dné 10. t. m. Goreti je jelo ob 5. uri v jutro v jedilnici, ko se je razbila svetilnica s petrolejem; ogenj se je hitro razširjal, le težko so se rešili grof Viktor Chorinsky, njegova soproga in otroci. Grof Chorinsky hitel je, opazivši ogenj, na pomoč klicat domače ljudi v dolnje prostore. Ko se je vrnil v sobe grofice, bile so uže polne dima, in grof je z velikim trudom prenesel grofico in otroke na kame-nene stopnice, kjer je bila obitelj v varnosti. Na severnem konci, kjer so sobe za goste, spal je grofov brat in njegova soproga. Začuvša vrišč sta se zbudila in se hotela rešiti, a gost dim jima ni dopuščal izhoda. Opasnost bila je velika. Potem odpre grof okno in skozi okno se reši sam in njegova soproga. Vender je šel grof še jedenkrat skozi okno nazaj po dragotine. Tramovje v gorenjih nadstropjih je po polnem zgorelo. Oblokani prostori v pritličji sicer niso razdejani, vender je grad kakor razvalina. Oprava in več dragocenih slik je zgorelo.

— (Dr. Alfred Brehm. †) Slavni prirodopisec, o katerega smrti je te dni poročal brzjav, zatisnil je oči v svoji villi na Turingškem, kjer je uže njegov oče pridobil si lepo ime na polji prirodopisne věde. Brehm je bil stoprav 56 let star. Bolezen si je nakopal na glavo na svojih daljnih potovanjih po Ameriki in drugih delih sveta. Njegovo ime je posebno zaslovelo, ko je izdal slavno knjigo: „Illustrirtes Thierleben“, ki je pravi zaklad za prirodopisca, posebno kar se tiče biologije. — Brehm je bil znan tudi v Avstriji, ker je bil nekoliko časa sprem-ljevalec in svetovalec našega cesarjeviča pri njegovih ornithologičnih studijah in potovanjih. Pozneje ni stopil več v javnost in zadnje dni pred smrtjo je celo oslepil.

— (Čudno sredstvo.) Nek Avstalec predstavil se je došlemu misijonarju s prošnjo, da bi mož krstil njega in pričujoči dve soprogi. „To ni mogoče,“ dejal je duhovnik, „naša sveta vera ne dopušča imeti dveh žen.“ Divjak zgine in čez 8 dni pride vnovič, a samo z jedno ženo. Sedaj mi boste pač podelili krst, odgovoril je duhovnik. „Kje pa imaš drugo soprogo“, vprašal je začuden misijonar. — „Te ne bode več,“ odrezal se je Avstalec, „sem jo — pojedel...“

Mongolcem je čaj v podobi opek (Ziegelthee) najbolj priljubljena pijača, a da zadobi potrebni aroma, mečé in medé ga poprej še v argalju, to je v vročem konjskem in govejem gnoju.*

Turkmenska delikatesa je Šuruh. Ovčje meso ločijo Turkmeni od kosti, ga razrežejo in osolé. Drob in čreva dobé otroci, jih opalijo malo ter potem več dni na njih sesajo. Meso se potem kuha v velikem kotlu; maščoba, ki se nabira ob robah, posnema se le kar z roko. Kadar je kuha gotova, jedó možki posebej, ženske in otroci posebej; o kaki zabavi med jedjo ni govora. Obeduje se molčé, in sicer takoj z prsti, ki se za tem pridno obližejo, če pak ostane vender le še kaj masti na njih, pomažejo si Turkmeni obraz, da se lepo sveti. Pa tudi črevljem je malo privoščijo in po teh se lahko sodi, je li Turkmen lačen ali ni, to se pravi, je li pred kratkim obedoval ali ne. Tudi koža se pojé, se vé da ne takoj, ampak čez nekoliko dni, da malo

— (Socijalistične tiskovine v vojašnici.) Moravsk dnevnik poroča iz Olomuca z dné 17. t. m.: Kakor čujemo iz zanesljivega vira, bila je predvečerašnjem stroga preiskava v vojašnici, ker se je pokazalo, da so se med vojake razširjale socijalistične tiskovine. In v istini bila je preiskava vspešna; našli so 400 iztisov socijalističnega glasila „Die Zukunft“. Pri tej aferi udeleženi je 48 mož. Domneva se, da so te tiskovine zanesli v vojašnico ravno kar došli novinci. Več udeležencev so uže zaprli in sploh se vrši še nadalje stroga preiskava.

— (Nepričakovana dedščina.) V Karlsruhe živi reven nabiratelj cunj, šest otrok ima, kateri vsi kaj radi jedó kruh, a oča ga jim večkrat dati ne more. Vender prišla je pomoč. Pred kratkim poklicali so ga k ministerstvu ter mu povedali, da je na Angleškem umrl mu sorodnik in da on dobi iz ostaline šest milijonov frankov. Takoj se mu je izplačalo predujema 50000 mark; mož je bil ginjen do solz.

— (Ljudozrci.) Pred porotniki v Exeteru na Angleškem vršila se je 6. t. m. zanimiva obravnava zoper dva angleška pomorščaka, ki sta v družbi z mladim drugom na planem morji dvajset dni jadrala v malem čolnu, ko se jim je bila ladija razbila. Nepopisna žeja in glad sta je mučila — in konečno sta starejša dva — umorila svojega tovariša, pila njegovo kri in se živila nekaj časa z njegovim mesom, dokler ni prišla tuja ladija in vzela nesrečna mornarja na krov. Sedaj sta bila obtožena umora. Zagovornik je podarjal, da to ni navadni umor, in v istini so porotniki sklenili, da se slučaj predloži višjemu sodišču, ki naj odloči, je-li to dejanje umor v zmyslu zakona ali ne, kajti umrli bi bili vsi trije mornarji, ko bi ne bili umorili slabotnega sopotnika, ki je uže itak ležal brez zavesten in umirajoč na dnu čolna. Zato naj višja sodnja odloči v izvanrednem tem slučaju. Ob jednom so porotniki priporočili nesrečna mornarja milosti kraljice. — Do višje odločbe spustili so zatoženca iz zapore.

Domače stvari.

— (Godovni dan Nj. veličanstva cesarice) obhajale so danes vse ljudske in srednje šole; mladež udeležila se je sv. maše v raznih cerkvah. Ob 10. uri dopoldne bila je v križevniški cerkvi sv. maša, katere se je udeležilo načelnitvo in varuhinje v otroški bólnici cesarice Elizabete.

— (Pomiloščenje.) Iz Ljubna se poroča, da je Nj. veličanstvo cesar pomilostil Ivano Mayerhofer, katero je obsodilo v smrt porotno sodišče zaradi zločina zavratnega umora soproga. Najvišje sodišče jej je odmerilo kazni 18 let, poostrene vsak mesec z jednim postom in temnico skozi 24 ur od 7. na 8. dan junija vsako leto.

— (Visokorodna gospa baronica Winkler,) soproga gospoda deželnega predsednika, počastila je včeraj kot namestnica najvišje pokroviteljice Elizabetine otroške bólnice, Nj. veličanstva cesarice, z obiskom ta zavod povodom godovnega dneva Nj. veličanstva cesarice. Visoka gospa obdarila je po svoji znani darežljivosti in

zadiši, kar ji daje pravi *hautgout*, vrhu tega se sedaj loči tudi še volna rajše od nje. Za tem se malo opali, toda ne preveč, da ne izgubi masti. Zaliva pak se ta delikatni obed z „kumisom“, velblodovim mlekom, ki pak mora biti nekoliko let staro, da zadobi zaželjeni okus; da je namreč ostro ko citronin sok. Okusa in duha je pak se vé da tacega, kakeršnega more biti mleko pri tej starosti.*

Med amerikanskimi narodi bóde okus Eskimov najbolj v oči. Njihova ljubezen za mast, zlasti za ribjo, je uže preveč znana, da bi jo bilo treba tu še omenjati. Medvedje meso, komur napovedujejo naši nosovi uže od daleč vojsko, cení se jako, a ker jim še ne smrdí dosti, za to ga puste pod snegom na polu segniti. Najpriljubljenejšje jedi so jim na polu gnjili morski psi in repi morskih somov. Zelenjave ne poznajo druge, kakor ono, ki jo nahajajo v želodcih severnih jelenov, sicer pak pojedó tudi ves želodec, toda le o posebno slovesnih prilikah in vabijo le najboljše

usmiljenosti pri tej priliki otroke z bogatimi darovi, z jedmi in z obleko.

— (Deputacije) deželnega odbora, trgovinske in obrtne zbornice in mestnega zastopa prišle so danes povodom godovnega dneva Nj. veličanstva cesarice k gospodu deželnemu predsedniku baronu Winklerju ter izrekle preudane čestitke. Jednako storila je telegrafično tudi meščanska bramba novomeška.

— („Rudeči križ.“) V okolici ljubljanski ustanovila se bóde podružnica „Rudečega križa“. Sestavil se je za ustanovitev uže odbor iz gospodov c. kr. okrajnega glavarja Mahkota kot predsednika in c. kr. davkarskega višjega nadzornika Emanuela Jagodica, c. kr. okrajnega komisarja dr. Frana Hinterlechnerja in c. kr. konceptnega praktikanta Viktorja Parme.

— (Hymen.) Danes popoldne se je v ljubljani gimnazijalni profesor dr. Lovro Požar poročil z gospodično Justino Tomčevo. Poročni priči sta bila g. c. kr. vladni svetovalec in šolski referent Janez Hozhevar in g. c. kr. šolski svetovalec in gimnazijalni direktor Jakob Smolej.

— (Požarna kronika.) Dné 10. t. m. ob 8. uri zvečer pogorel je posestniku Antonu Bradču v Malih Lazih (okraj litijski) skedenj, 100 centov sena in slame ter gospodarsko orodje. Škode je blizu 500 gld. Posestnik je za 200 gld. zavarovan.

— (Živinorejci) tožijo, da jim manjka primernih knjig v tej stroki. Prijatelj nam piše o tej zadevi: Knjiga o ravnanji pri navadnih boleznih domače živine se silno pogreša. Bi li ne bilo možno tako poučno knjigo v slovensčini izdati? Uže pred mnogimi leti je pokojni gospod dr. Bleiweis dal na svitlo slovensko knjižico o ravnanji s konji; želeti bi bilo, da bi tudi izšla vsaj jednaka knjižica o ravnanji z govedo. Sicer smo uže čitali nekaj poučnih člankov o tem v raznih listih; dobro pa bi bilo, da bi kdo zbral te „raztresene ude“, jih poravnal, ogladil in jim še kaj dodal. Gotovo bi mu bili hvaležni vsi živinorejci.

— (Poberki iz slovenskih časnikov.) Z izredno gibčnostjo, kakor jo čestokrat opazujemo pri postarnih ženicah, spravila se je goriška tetka „Soča“ na razmere kranjskih Slovencev ter jim teden za tednom postreza z gostobesednimi izbruhi svoje globoke modrosti. Zgovornemu listu, kateremu morda res ni „klobasa prva reč“ — kedo se bóde tudi vtikal v kulinarčne tajnosti čestitljive starke! — pač pa „klobasanje“, to-le v odgovor: Ponosno se sklicuje „Soča“, kakor stare device sploh, na svojo neomadeževano „čistost“, stavlja jo v vzgled grešnemu „Ljublj. Listu“ ter blagovoljno omenja g. državnega pravdnika goriškega, kateri baje pri njej opravlja nehvaležni posel tako zvanega „badvašla“. Čisto nič ga ne zavidamo za to neprijetno in malo okusno delo! Samosvestno si trka „Soča“ na véle prsi ter zagotavlja, da se prišteva „poštenim“ listom. In mi nismo nikdar trdili, da je vplivna goriška tetka kak dobiček imela od onih tisočakov, o katerih se je toliko besedovalo o priliki Kaminskijeve afere, in če bi dispozicijski fond katerikrat čutil potrebo, tudi kak slovensk list podpirati z doneski — kar se do sedaj menda še ni

prijatelje k takemu obedu. Pri jedi opazovati jih ni preveč slastno. Z jedno roko prime Eskimo veliko kepo mesa, ki si jo je namenil spraviti pod streho, potisne je kolikor največ more v usta ter jo odreže z drugo tik ust. Za tem zveči z obema stranima čeljusti ter cmaka, kar največ more. Te požrešnosti je se vé da največ podnebje krivo. Amerikanec Charles Francis Hall, ki je živel pet let med Eskimo, prav tako kakor oni sami, pripoveduje, da je zmogel tudi on po 7 do 8 kilogramov surovega mesa na dan ter spil poludrug liter ribje masti. Ključaku in njegovim drugovom, ki so živeli tudi dve leti med njimi, šla sta loj in ribja mast zelo v slast, da celo nekako finega okusa sta se jim zdela.* Snažnosti se vé da Eskimo ne poznajo, kajti za kuhjo pripravljeno meso devali so mediti poprej na gnoj ter ga požrli z vsim vred, kar se ga je držalo.**

(Konec prihodnjič.)

* Ključak. Als Eskimo unter den Eskimos, p. 129.
** Waitz, Anthropologie, II., p. 377.

